

СТАНОВИЩЕ

на дисертационна теза на тема:

„Ролята на публичните политики в стратегическите документи за регионално развитие при управлението на районите от ниво II в Западна България”,

на ПЕТЯ НИКОЛАЕВА ДИМИТРОВА, редовен докторант по професионално направление 4.4. Науки за Земята (Икономическа и социална география – Икономическа география и регионално развитие), Катедра „Регионална и политическа география” при ГГФ на СУ” Св. Климент Охридски”, с научен ръководител доц. д-р Косъво Стойчев

от доц. д-р Косъво Христов Стойчев, Катедра „Регионална и политическа география” при ГГФ на СУ ”Св. Климент Охридски”.

I. Справка за докторанта

Петя Николаева Димитрова - кандидат за образователната и научната степен „доктор” е родена на 14.11.1988 г. в София. През 2007 г. завършва гимназия „Отец Паисий” гр. Своге с разширено изучаване на английски език. От 2007 до 2011 г. е студентка по специалност „География“ в ГГФ на СУ ”Св. Климент Охридски”, където и получава ОКС „бакалавър” с правоспособност за преподаване по специалност „География”. През 2011 – 2012 г. се обучава в ОКС „Магистър” в специалност „Планиране и управление на териториални системи“ в направление „Администрация и управление” в ГГФ.

Със Заповед № РО20-219/26.01.2015 г. на Ректора на СУ ”Св. Кл. Охридски” за периода 1.02.2015 до 1.02.2018 г. е зачислена за редовен докторант. Отчислена е с право на защита със Заповед № РО20-179/26.01.2018 г. на Ректора на СУ ”Св. Кл. Охридски”.

От 2008 г. до момента работи в Агенцията по обществени поръчки, като в момента заема длъжността „Държавен експерт”. Има множество завършени курсове като пилотно обучение „Разработване, прилагане и мониторинг на публични политики” в София. За времето от 23.01. до 2.04.2017 г. завършва курс в Департамента за продължаващо обучение (Department of continuing education) в Оксфордския университет във Великобритания. През януари 2018г. тя е била първият докторант от България, който участва на докторантско зимно училище на Европейската асоциация за регионална наука в Лил, Франция, като представител на Българската асоциация за регионална наука.

II. Обща характеристика на дисертационния труд:

Дисертацията е в обем от 236 страници, включително 57 заглавия в списъка на използваната литература, от които 10 са на латиница. Използвана е и информация от 11 сайта от Интернет. Дисертацията съдържа и 25 фигури, 9 броя приложения, 10 графики и 5 таблици.

Структурата на работата се състои от Увод, в който са включени актуалност, обект, предмет, основна изследователска хипотеза (с три работни подхипотези), цел, 8 задачи, използвани методи и методология, информационно осигуряване, географски обхват на изследваната територия на Западна България, 4 глави, всяка от които завършва с изводи, заключение и списък на постигнатите приноси.

Първа Глава: „Теоретични основи на регионалното развитие за провеждане на публични политики“ е посветена на задълбочен преглед и анализ на някои основни страни и аспекти на регионалното развитие. Главата е структурирана чрез следните 3 точки: *1.1. Регионално развитие и регионални диспаритети; 1.2 Основни концепции на регионалното развитие в България от 1999 г. до днес; 1.3. Регионално развитие и регионално управление;*

В т. *1.1. Регионално развитие и регионални диспаритети* са разгледани някои основни аспекти на проявени диспаритети в развитието на териториалните единици; значението на основни демографски показатели; влиянието на някои специфички относно социално-икономическото развитие и селищната мрежа на изследваната територия; обърнато е внимание и на редица теоретични постановки, свързани с екологията и екологоемкостта на производствените дейности, културно-политическите и административно-правните аспекти; същността на понятията „район“ и „регион“; същността на регионалната политика.

Основните концепции и виждания за регионалното развитие на страната след 1990 г. са представени в т. *1.2 Основни концепции на регионалното развитие в България от 1999 г. до днес*. Посочени са редица въпроси, свързани с модела „център-периферия“ в ЕС, „центровете на растеж“ в контекста на политиката на регионално развитие, основните класификационни равнища на градовете в България (стр. 54-60), ролята и значението на предприєдинителните програми на ЕС (стр. 62-64), основните оперативни програми, приоритетните оси на развитие през първия програмен период 2007-2013 г. Обективно се достига до изводи като „представените данни не потвърждават идеята за достигане на кохезия между регионите на страната“, и „реализираните проекти от първия за България програмен период не дават желанния резултат за балансиране в развитието на регионите“.

В т. *1.3. „Регионално развитие и регионално управление“* е направен преглед на някои виждания относно броя на АТЕ, както и функциите им за провеждането на регионалната политика. Анализирани са йерархичните равнища на модела NUTS от 2003 г., който е в действие и сега, но в България не функционира успешно. Заслужава внимание работната хипотеза на стр. 88, според която се задава въпроса: „Необходимо ли е районите от ниво 2 да получат административен статут, бюджет и административни функции?“

Главата е балансирана и съдържа смислени и съдържателни изводи.

Втора Глава „Публични политики и стратегически документи за регионално развитие“ се състои от 4 точки: *2.1. Публични политики; 2.2. Стратегически документи за регионално развитие; 2.3. Връзка между публичните политики и стратегическите документи, в контекста на регионалното развитие, и 2.4. Оценки на въздействието на публичните политики и стратегии“.*

Точка *2.1. „Публични политики“* е посветена на дефиниции на това понятие, както и на действия, които са свързани с провеждането им като стратегическо планиране, други данни и документи.

В т. *2.2. „Стратегически документи за регионално развитие“* включва поетапен преглед или фази и анализ на създаването на тези стратегически документи като съществена част от самото стратегическо планиране. Демонстрира се разбиране за рисковете и противочието, че стратегическите документи се подготвят от управляващата политическа сила, докато експертите работят за конкретното им прилагане, тъй като именно експертите прилагат съответните икономически, икономикогеографски, финансови и други инструменти.

В т. *2.3 „Връзка между публичните политики и стратегическите документи, в контекста на регионалното развитие“* и Точка *2.4. Оценки на въздействието на*

публичните политики и стратегии” съдържат преглед на автори, които се отнасят до оценяване на въздействието, което оказва прилагането на основните етажи на нормативната уредба. В тази точка важно място е отделена на Закона за нормативните актове, според който „всеки проект за нормативен акт следва да бъде придружен от предварителна оценка на въздействието”, което ще окаже при прилагането му. Надценява се ролята на последващите оценки на нормативни актове, тъй като особено законите пряко действие върху икономическите отношения и респективно развитието на отделните региони, ще изискват висока пазарна култура. Ако всеки нормативен акт се оценява от външна организация, каквато би трябвало да е практиката по реда на ЗОП, то ще се изразходи огромен обем публични ресурси и енергия и процесът по законотворчество рязко ще се забави. Тези съждения са в сферата на добрите очаквания, които доминират в мисленето на държавната администрация.

Трета Глава „Фактори и условия за прилагане на публични политики в стратегическите документи за регионално развитие” се състои от три точки: 3.1. Публични политики и стратегически документи за регионално развитие на национално ниво; 3.2. Механизми за трансфер на публични средства при реализиране на публични политики и 3.3. Публични политики по отношение на физически и юридически лица чрез политиките за регионално развитие”.

В т. 3.1. са разгледани четирите стратегически документа на национално равнище, а именно: *Националната програма за реформи на Република България в изпълнение на стратегията „Европа 2020”*; *Националната програма за развитие : България 2020*; *Кохерентната програма 2016-2019 и 2017- 2020*, както и *Споразумението за партньорство, очертаващо помощта от Европейските структурни и инвестиционни фондове за периода 2014-2020 г.* Като цяло докторантът е балансиран в тяхната оценка. В много отношения тези национални документи са противоречиви, липсва им единен подход, а някои техни анализи и изводи са дори погрешни за България. Имайки предвид, че докторантът е „държавен експерт“, разбираме напълно общия поглед върху тези документи.

В т. 3.2. *Механизми за трансфер на публични средства при реализиране на публични политики* са разгледани механизмите и инструментите по отношение на трансфера на публичните средства, предназначени за осъществяване на публични политики. Практиката в прилагането на ЗОП, демонстрира сериозни дефекти. Представен е авторски SWOT-анализ на обществените поръчки. Другият засегнат механизъм е фискалната децентрализация, която по същество представлява делегиране на фискални правомощия на по-ниски равнища на управление. Необходимо е да се преосмисли ЗОП, за да се постигне по-ефективно разпределение, както на регионалния аспект на финансовата децентрализация, така и как това би се отразило и на провеждане на по-рационална регионална политика.

Средствата предоставяни по линия на Кохезионната политика на ЕС са важен финансов ресурс, чието строго целесъобразно изразходване би спомогнало за постигане на ускорено догонващо развитие свързано с постепенното преодоляване или поне намаляване на съществуващите регионални диспаритети.

Точка 3.3. *Публични политики по отношение на физически и юридически лица чрез политиките за регионално развитие*” са представени тези политики по отношение на двата основни субекта – физическите и юридическите лица. Инвестирането в този капитал дава основата на всички видове социално-икономическо, регионално, технологично и т.н. развитие. Обръща се внимание на продължаваща миграция от селските райони и малките градове към по-големите градове. Публичната политика спрямо юридическите лица е съществено важна, тъй

като е основен механизъм за заетост и създаване на стойност „на място“, което все още е бъдеще за научната мисъл и тази на гражданското общество, да се научат да ценят и валоризират ресурсите с които разполагат в своя град, община, регион. На това „неумение“ дължим значителен обем от емиграцията и преместването в региони където процесът на оценка и валоризация на местната значимост е в развита фаза. Днес емигрантите не желаят да изчака техния град и регион да еволюира и се местят в такъв, където това е отдавна стартирало. Процесът има силна поведенческа основа, която може да обясни някои аспекти доста по-логично от комплекс от социално-икономически показатели.

Глава Четвърта „*Районите от ниво 2 в Западна България като основа за подобряването на публичните политики чрез стратегически документи за регионално развитие*” обхваща 3 точки: 4.1. *Модели и схеми на регионализация през годините*; 4.2. „*Западна България*” като основа за провеждане на публични политики; 4.3. *Съпоставка на изготвените Междинни оценки на Регионалните планове на регионите от Западна България за периода 2014-2020 г.*”

В тази глава се съдържат ретроспективни прегледи и анализи на досега прилаганите модели на социално-икономическото райониране. В т. 4.1. *Модели и схеми на регионализация през годините*” са проследени и оценени достойнствата и недостатъците на основните схеми за социално-икономическото регионализиране на страната след 1934 г. Засяга се сериозно проблемът с механично прегрупиране на административно-териториалните единици и области и последващите рискове.

Точка. 4.2. е озаглавена „*Западна България*” като основа за провеждане на публични политики”. Направен е съпоставителен или сравнителен анализ на междинните оценки по изпълнението на регионалните планове за развитие през втория, все още, не приключил програмен период.

Заклучението съдържа обобщени изводи от изводите по глави и точно ги отразява.

Авторефератът отразява структурата и съдържанието на дисертацията.

Приносите са добре формулирани и отразяват постигнатото.

Докторантът представя две самостоятелни **научни статии** по темата на дисертационния труд.

Заклучение

Дисертацията е авторско дело на докторанта, спазени са всички изисквания на ЗРАСРБ и другите нормативни актове, кандидатът има всички качества и компетентност за провеждане на самостоятелни научни изследвания. Петя Димитрова е усърден млад човек с богата обща и научна култура. Притежава висока емоционална интелигентност, може да се справя със сложни казуси и ситуации.

Във връзка с гореизложеното предлагам на Уважаемите членове на Научното жури да гласуват с „ДА“ за присъждане на Петя Николаева Димитрова образователната и научната степен ДОКТОР по професионално направление 4.4. Науки за Земята, научна специалност „Икономическа и социална география – Икономическа география и регионално развитие”.

София, 06 Май 2019 г.

Съставил становище:

доц. д-р Косьо Стойчев